

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Tárgy

792

Hely

Opera

Idő

'1884'

Szerző: *Innocent Ernő*

Cím: *3.298.430 forintba és 22 krajcárba került az Operaház*

Forrás: *Függetlenség*

Bn.

1937 VII. 1.

3,298,430 forintba és 22 krajcárba került az Operaház

HOGYAN ÉPÜLT FEL AZ ELSŐ MAGYAR DALSZÍNHÁZ?

Az ezerhatszáz éves végén, a nemzeti lelkesedés idején kezdődött az a küzdelem, amelynek eredményeképpen 1837-ben megnyílt a Pesti Magyar Színház (a későbbi Nemzeti Színház), s a megnyitás után egy héttel eljátszották a Szevillai borbélyt, megtartották az első magyar operaelőadást. Ujabb fél századon át (pontosan negyvenhét évig), az opera csak „vendég” volt az ország fővárosában, otthon nélkül.

Fejletlen, kicsi város volt ezalatt az idő alatt „Pest”. És még mielőtt Pest Budapestté lett volna, már elhatározták, hogy a drámai előadásokat külön kell választani a zenés műfajtól és hajlékot kell építeni a magyar dalmű számára. Erkel Ferenc szívós szorgalmának és zenéjének eredménye volt, hogy az intéző Mörök felfigyelték a pompás előadások népszerűségére. És 1869-ben a színház ügyeit intéző bizottság megkezdte értekezleteit az ügy érdekében.

Báró Podmaniczky Frigyes volt az akkori Közmunkatanács elnöke és a Nemzeti Színház intendánsa.

Elnöklelte alatt, december 18-án, kimondta a bizottság, hogy az operai együttesnek ki kell válnia a színház kötelekéből, s megkezdődött a tervezgetés, hogy hogy hol és hogyan építsék fel az Operaházat.

Lassan érlelődött a kérdés, 1873 július elején jelentette ki a belügyminiszter, hogy az állam külön otthont ad a komoly magyar színpadi zene és ének számára.

„A Sugár-út elején a Hermina-tér...”

Hosszas tervezgetés után kimondta a bizottság, hogy az Operaház felépítésére legalkalmasabb lesz a Sugár-út elején a Hermina-tér.

A Sugár-út akkortájt kezdett épülni. Kis házak állottak a környéken, előttük békésen ballagtak a sétálók és kocogott a lovasút... Néhány kilométerrel arrább kezdődött a város erdeje.

De már érezni lehetett, hogy itt fejlődik az élet, esténként már gáziámpák fénye világította az utat s a bizottságnak kitűnő érzelme megsúgta, hogy itt lesz valaha a város szíve; autók, autóbuszok robognak a Mac Adam-burkolaton s a főváros egyik legelőkelőbb útvonala vezet el majd az Operaház előtt... a mai Andrássy-út! (A Hermina-tér időközben eltűnt az emlékezetből is, a felépült pompás paloták az Operaház köré csoportosultak.)

A hatvankétszer-huszonhat méter telket a „Népszínházi alap”-tól vette meg a bizottság 500.000 forintért. Feltűnően hatalmas összeg volt ez akkoriban, de azért vették meg ezen az áron, hogy az építendő Népszínház részére tőkét biztosítsanak. (Ebből az összegből épült fel a Népszínház.)

1873 tavaszán kihirdették a pályázatot az építkezésre. Három pesti, egy bécsi és egy göthai építész vett részt a pályázaton: Ybl, Steindl, Scatnitzky, Fellner és Bohnstedt. A hat terv közül — amely az építészektől beérkezett — Ybl Miklósét fogadta el a bizottság.

Ybl építette fel az Operaház tiszta olasz renaissance stílusban épült remek palotáját.

Az első kapavágás báró Podmaniczky, Ország Sándor, Ribáry József miniszteri tanácsosok, Szupp Ferenc kormánytanácsos, várkapitány, Gerlóczy Károly alpolgármester, Weber Antal és Szunyák Pál felügyelete alatt 1875 augusztusában történt meg. A bizottság tagja volt Szilágyi Ede is. Később helyé Erkel Sándor örökölte.

Négy évig tartott a nyers épület tető alá hozatala.

A sósokuti terméskőből készült homlokzat ekkor még vakon nézett a világra. Körülötte pedig növekedett, fejlődött a város.

Az építkezés lassan haladt és ennek a lassúságnak pénzügyi okai voltak. Eredetileg 2,110.001 forintot irányoztak elő a költségekre. (Érdekes lenne megtudni, hogyan került az összeg végére az az egy forint?) 1880-tól kezdve azonban a törvényhozás évente csak 200.000 forintot engedélyezett felhasználásra. Általános örömet keltett, amikor a miniszterelnök 1882 április 7-én kiadta rendeletét (204. szám alatt), amelyben többek között a következőket írta:

„... a M. Kir. Dalmi-színház építkezési, valamint a színház belső berendezésére vonatkozó munkálatok akként osztassanak be és úgy intéztesse, hogy azok legfeljebb (legkésőbb) 1884. év nyarán teljesen befejeztévé, abban a színlelőadások az 1884. év őszén mindenestre megkezdhetők legyenek.

Lázás munka

A miniszter rendelete lázas munkát indított meg. Műhelyek és műtermek hatalmasan akcióba léptek.

A felső erkélyszorra tizenhat zeneköltő szobra került. Arezoi Guido, Pierluigi Giovanni, Peri Jacobo, Pergolesi, Orlando di Lasso, Lully, Cherubini, Spontini, Haydn, Gluck, Mozart, Beethoven, Weber, Meyerbeer, Rossini és Wagner kőarca nézett le a fejlődő városra. A főbejárat jobbján Liszt Fe-

renc, balján Erkel Ferenc kőalakja foglalt helyet. A homlokzat négy fülkéjében Terpsi, chore, Erato, Thalia és Melpomene múzsák.

A vestibül számára Székely Bertalan, a nézőtér mennyezetére Lotz Károly festett. A főlépcsőt Than festményei díszítették, a foyert Feszty Árpád és Vastagh György festményei ékítették.

Elkészült a nagyszínpad és a kishínpad berendezése, az Aszfaleia-rendszerű víznyomásos készülék, amely a díszletfalakat emeli, a hidraulikus felvonók, az óriási zsinórpadlások, a vaspályák, a csőhálózatok, a légszusz- és villamosgépek, szivattyúk, elosztótáblák, a villamoságak, szellőző- és fűtőszervezet és ki tudna még megmondani, hányféle fajta, rendű és rangú berendezés, amely a színház üzeméhez szükséges.

Végül is

3,298.430 forintba és 22 krajcárba került az Operaház,

de a miniszteri rendelet megjelenésétől számított tizennyolc hónap múlva megépült a csodálatos palota és készen állt a megnyitásra.

Az első próba

Mikor már készen állt a nagyszerű épület, újabb gondot okozott a megnyitás ünnepe.

I. Ferenc József páratlan bőkezűsége és fejedelmi áldozatkészsége tette lehetővé, hogy az Operaház megépüljön,

a felsőges házigazda megjelenésétől tették függővé tehát a megnyitás napját.

A király Budapestre érkezése az országgyűlés megnyitásával függött össze.

1884 szeptemberében már készültek a megnyitó-előadásra kitűzött Erkel Ferenc-operára, a Szent István király-ra. Elkészült Liszt Ferenc Királyhymnusza is, amelyet az új m. kir. Operaház megnyitási alkalmára” szerzett. Ifj. Abrányi Kornél írta a himnusz szövegét. A megnyitó-műsorra kiszemelték a Bánk bán, a Sába királynője és az Atala egy-egy részletét is.

A megnyitó műsortól függetlenül azonban megtartották az első próbát Gounod *Faust*-jából.

Teljes személyzettel és felszereléssel végigpróbálták a *Faustot*, hogy a díszletek és a gépezetek kezelését tisztázzák. 1884 szeptember 22-én, este hat órakor történt ez az első próba az új Operaházban, *Erkel* Ferenc főzeneigazgató vezetésével.

Az ünnepélyes megnyitás

Szeptember 27-én este háromszoros trombitaszó és tuss kíséretében megjelent a király, I. Ferenc József az udvari páholyban. *Klotild* főhercegasszonyt vezette karján. A nézőtérre bevonult *Albrecht* főherceg, *József* főherceg leányával, *Mária Dorottyával*.

Fényesen ragyogtak a csillárok, a nézőtérén díszruhák és frakkok tömege tolongott.

A kormány tagjai, élükön *Tisza Kálmán* miniszterelnökkel, teljes számban megjelentek.

Az előkelő nézőtérén helyet foglaltak: *Szapáry Gyula* gróf, *Orozy Béla* báró, *Kemény Gábor*, *Pauler Tivadar*, *Trefort* Ágoston, *Fejérváry Géza* báró, *Péchy Tamás*, a képviselőház elnöke, *Kálmoky Gusztáv* gróf külügyminiszter, gróf *Taaffe* osztrák miniszterelnök, *Dundjewszy* pénzügyminiszter, *Khuen-Héderváry Károly* gróf, a horvát bán, *Zichy Ágost* gróf, fiumei kormányzó, *Szapáry Géza* gróf főudvarmester, ott voltak *Munkácsy Mihály*, *Pulszky Ferenc*, *Berczik Árpád*, *Balogh Tihamér*, *Arany Lászlóné*, *Szőgyény-Marich László*, *Zichy Jenő* gróf, *Tisza Lajos* gróf, *Horváth Gyula*, *Vadnay Károly*, *Hegedüs Sándor*, *Darányi Ignác*, *Ráth Károly* főpolgármester, *Kamermayer Károly* polgármester, *Gerlóczy Károly* alpolgármester, *Thaisz Elek* főkapitány s az egész társadalmi világ, főméltóságok, a képviselőház tagjai, az egyetemek, bíróságok vezetői, tudományos, írói és művészeti előkelőségek.

Ott voltak az Operaház vezetői, *Ybl* Miklóssal az élükön, a festők, szobrászok és *Paulay Ede*, a *Nemzeti Színház* nagy igazgatója.

Az intendánsi páholyban *Podmaniczky Frigyes* báró ült, oldalán vendégével, a bécsi udvari színházak intendánsával, *Hoffmann* báróval.

A páholyok karfáján ott feküdt a megnyitó-előadás műsora.

A Bánk bán első felvonását, a *Lohengrin* első felvonását és *Erkel* Hunyadi Lászlónyitányát hirdette a színlap,

Pauli, *Odry Lehel*, *Maleczkyné*, *Hajós*, *Abrámyiné*, *Ney*, *Gassi*, *Roich*, *Bignio*, *Tallán* és *Saxlehner* Emma felléptével. (Még két estére hirdették a megnyitó-műsort.)

És egy félszázados munka után, amely életre hívta az első magyar dalszínházat, 1884 szeptember 27-én este hét órakor az előkelő nézőtér tapsa közben felment a függöny...